

WERKBOEK NIVEAU 4

Thuisbegeleider MZ

MBO

TRAJECT
WELZIJN

MAATSCHAPPELIJKE
ZORG

Thuisbegeleider MZ

Niveau 4

Colofon

Auteurs

Met tekstbijdragen van
Rubus Opleidingspartners

Redactie

M.H.A.J. Gloudemans
R.F.M. van Midde

Fotografie omslag

Mathilde Karrèr

Opmaak

Imago Mediabuilders,
Amersfoort

Technisch tekenwerk

Tiekstra Media

Over ThiemeMeulenhoff

ThiemeMeulenhoff ontwikkelt zich van educatieve uitgeverij tot een learning design company. We brengen content, leerontwerp en technologie samen. Met onze groeiende expertise, ervaring en leeroplossingen zijn we een partner voor scholen bij het vernieuwen en verbeteren van onderwijs. Zo kunnen we samen beter recht doen aan de verschillen tussen lerenden en scholen en ervoor zorgen dat leren steeds persoonlijker, effectiever en efficiënter wordt.

Samen leren vernieuwen.

www.thiememeulenhoff.nl

ISBN 978 90 06 62246 1

Eerste druk, eerste oplage, 2018

© ThiemeMeulenhoff, Amersfoort, 2018

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

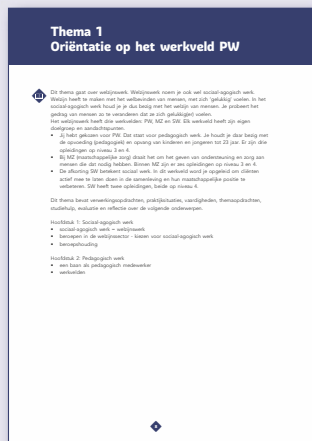
Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp (www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden. Voor meer informatie over het gebruik van muziek, film en het maken van kopieën in het onderwijs zie www.auteursrechtenonderwijs.nl.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Deze uitgave is volledig CO₂-neutraal geproduceerd.
Het voor deze uitgave gebruikte papier is voorzien van het FSC®-keurmerk.
Dit betekent dat de bosbouw op een verantwoorde wijze heeft plaatsgevonden.

Rondleiding door dit werkboek

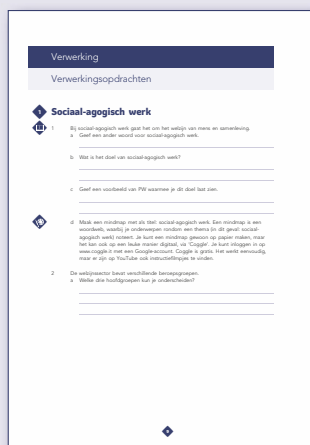
Het werkboek is verdeeld in thema's. Een thema in het werkboek sluit precies aan bij een thema in de theorie.

In dit werkboek staan verschillende soorten opdrachten. Deze helpen je om je de benodigde vakken en beroepsvaardigheden eigen te maken.

Themaopening

Je leest waar het thema over gaat en welke hoofdstukken en onderwerpen aan de orde komen.

Verwerking

Verwerkingsopdrachten helpen je de theorie te leren en te begrijpen. Ze zijn geordend per hoofdstuk.

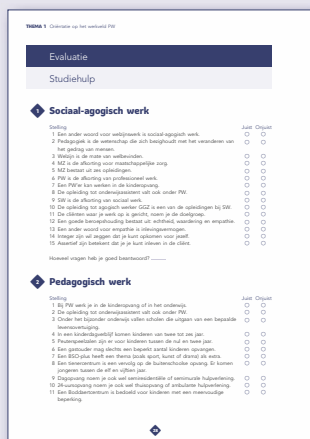

Toepassing

Praktijksituaties hiermee pas je de theorie toe in realistische praktijkbeschrijvingen.

Vaardigheden om de benodigde beroepsvaardigheden aan te leren.

Themaopdrachten grotere opdrachten waarmee je met de kennis en vaardigheden aan de slag gaat. Je werkt dan ook aan belangrijke algemene vaardigheden als samenwerken, informatie zoeken, presenteren, kritisch denken, plannen en problemen oplossen.

Evaluatie

Studiehulp een zelftoets waarmee je controleert of je de theorie kent. Antwoorden zijn op te vragen bij je docent.

Evaluatie evalueren en reflecteren zijn belangrijke vaardigheden voor jouw toekomstige beroep: zet na elk thema op een rij wat je goed beheerst en wat je actiepunten zijn.

Vaardigheden

Een vaardigheid heeft een vaste opbouw:
Oriënteren ► Oefenen ► Toepassen ► Transfer

Observatielijsten

Bij sommige vaardigheden horen observatielijsten. Die vind je direct achter in dit werkboek. De observatielijsten zijn geordend per thema. Bovenaan staat bij welke vaardigheid de observatielijst hoort. Een observatielijst kun je gemakkelijk uit je werkboek halen. Zo kun je ze in de klas of in je BPV laten invullen.

Observatielijsten	
Thema 1 Lichamelijke verzorging 277	
Zorgvragen waaraan op taal 277	
Zorgvragen waaraan op taal met verduidelijking 281	
Zorgvragen waaraan op de werf, onder de douche of in bad 285	
Handen wassen op taal 289	
Zorgvragen die zich op het bed bevinden, scheren met een elektrisch scheersapparaat 291	
Zorgvragen die zich op het bed bevinden, scheren met schuimen en scheersapparaat 293	
Tandpoetsen van een zorgvrager die zich op het bed bevindt 295	
Gedragsvragen van een zorgvrager die zich op het bed bevindt 297	
Mondhygiëne reinigen van een zorgvrager die zich op het bed bevindt 299	
Therapeutische diëtische koken met een open haard, ovenoven 301	
Therapeutische diëtische koken met een gasfornuis, vaatwasmachine 303	
Therapeutische diëtische koken uitdelen 305	
Hygiënische verzorging van een baby 307	
Thema 2 Help bieden bij de opname van voeding en nachts 309	
Help bieden aan een zorgvrager die zelf van het eten en drinken 309	
Feuveling geven 311	
Thema 3 Help bieden bij de uitschakeling 313	
Help bij het gebruik van een p-p-p 313	
Help bij het gebruik van een uriaal op taal 317	
Verstrekken van een lichaamskleding 319	
Extremiteit van een lichaamskleding 321	
Katheteriseren 323	
Verzorgen van een lichaamskleding 327	
Lauwende en/of koude 329	
Mondhygiëne reinigen of tandpoetsen 331	
Help bieden bij het reinigen van een verzorging 333	
Help bieden bij het oplossen van spijzen 335	
Help bieden bij het koken 337	
Help bieden bij het koken van een verzorging bij een verzorging 339	
Thema 4 Hygiënisch en veiligheidsvermogen werken 341	
Handen wassen met alcoholvrij zeep 341	
Handen desinfecteren met handdisinfectant 343	
Aan- en uitschakelen van elektrische handdoeken 345	
Graven van een schotel of stiel verduidelijking 347	

Thema 1 Oriënteren op het werkveld BPV	
Vaardigheden	
De juiste beroepshouding tonen	
Oriënteren	
1	Besluit de theorie voor klassen voor school- en/of werk- en beroepsomgeving
2	Zoek de persoonlijke informatie op (van de leerkracht)
3	Geef een briefje aan de leerkracht om te helpen
Oefenen	
4	Zoek op het internet naar het leerkrachtelijke Pedagogisch Werk (BPV) (Thema 1)
5	Waarom heb ik deze vaardigheid nodig? (Thema 1)
Transfer	
6	Blijf het effectieve werken
7	Wat op de lijst nu zelf een bijdrage is

Iconen helpen je op weg

In de kantlijn staan icoontjes. Die geven aan wat je in de opdracht kunt verwachten.

geeft aan dat je een deel van de theorie (nog een keer) leest om de vraag te kunnen beantwoorden.

bij deze opdracht werk je samen met anderen.

bij deze opdracht heb je een computer met internet nodig om informatie op te zoeken.

bij deze opdracht werk je aan je schrijfvaardigheden, bijvoorbeeld met het schrijven van een uitgebreid antwoord, verslag of rapport.

bij deze opdracht laat je de uitkomsten zien in een mondelinge presentatie.

geeft aan dat het gaat om een creatieve opdracht.

Werken met dit werkboek

Vind je het prettig om eerst de theorie te lezen en dan te kijken of je het weet en begrepen hebt? Lees dan eerst de theorie en maak daarna de verwerkingsvragen. Ben je meer iemand die het liefst de theorie doorneemt aan de hand van vragen? Start dan met de verwerkingsvragen en leg je theorieboek ernaast.

Werk je het liefst vanuit de praktijk? Begin dan met een praktijksituatie of een thema-opdracht en kijk of je de vragen kunt beantwoorden met de informatie uit de theorie.

Inhoudsopgave

Thema 1 Oriëntatie op de thuisbegeleiding 11

Verwerking 12

Verwerkingsopdrachten 12

Hoofdstuk 1 Geschiedenis van thuiszorg en thuisbegeleiding 12

Hoofdstuk 2 Thuisbegeleiding 15

Toepassing 20

Praktijksituaties 20

Lisa overdenkt haar beroepskeuze 20

De cliënten van Marian 23

Themaopdrachten 26

Evaluatie 28

Studiehulp 28

Hoofdstuk 1 Geschiedenis van thuiszorg en thuisbegeleiding 28

Hoofdstuk 2 Thuisbegeleiding 29

Evaluatie en reflectie 30

Thema 2 Deskundige ondersteuning en begeleiding 32

Verwerking 33

Verwerkingsopdrachten 33

Hoofdstuk 3 Ondersteuningsproces van intake tot afronding 33

Hoofdstuk 4 Benaderingswijzen 39

Toepassing 43

Praktijksituaties 43

Jaap ontmoet een nieuwe cliënt 43

Kim en Adila 46

Vaardigheden 48

Ecogram maken 48

Intakegesprek voeren 51

Exitgesprek voeren 54

Themaopdrachten 56

Evaluatie 58

Studiehulp 58

Hoofdstuk 3 Ondersteuningsproces van intake tot afronding 58

Hoofdstuk 4 Benaderingswijzen 59

Evaluatie en reflectie 60

Thema 3 Begeleiding bij ontwikkeling en opvoeding 62

Verwerking 63

Verwerkingsopdrachten 63

- Hoofdstuk 5 Ontwikkelingsopgaven van baby tot puber 63
- Hoofdstuk 6 Ontwikkelingsproblemen en -stoornissen 73
- Hoofdstuk 7 Opvoeding 84
- Hoofdstuk 8 Opvoedingsondersteuning 91

Toepassing 99

Praktijksituaties 99

- De opvoeding van Daan 99
- Het gezin van Nathalie en Mark 102

Vaardigheden 105

- Een voorlichtingsgesprek voeren over opvoedingsvraagstukken 105
- Ouders positief bekrachtigen 109

Themaopdrachten 113

Evaluatie 115

Studiehulp 115

- Hoofdstuk 5 Ontwikkelingsopgaven van baby tot puber 115
- Hoofdstuk 6 Ontwikkelingsproblemen en -stoornissen 116
- Hoofdstuk 7 Opvoeding 117
- Hoofdstuk 8 Opvoedingsondersteuning 118

Evaluatie en reflectie 119

Thema 4 Begeleiding bij een verstandelijke beperking 121

Verwerking 122

Verwerkingsopdrachten 122

- Hoofdstuk 9 Mensen met een lichte of matige verstandelijke beperking 122
- Hoofdstuk 10 Thuisbegeleiding bij mensen met verstandelijke beperking 123

Toepassing 128

Praktijksituaties 128

- Samenwerken aan zelfredzaamheid 128
- Tijmen heeft een lichte verstandelijke beperking en heeft de nodige uitdagingen 131

Themaopdrachten 133

Evaluatie 135

Studiehulp 135

- Hoofdstuk 9 Mensen met een lichte of matige verstandelijke beperking 135
- Hoofdstuk 10 Thuisbegeleiding bij mensen met verstandelijke beperking 136

Evaluatie en reflectie 137

Thema 5 Begeleiding bij psychosociale en psychiatrische problematiek 139

Verwerking 140

Verwerkingsopdrachten 140

- Hoofdstuk 11 Cliënten met psychosociale problemen 140
- Hoofdstuk 12 Ingrijpende levensgebeurtenissen bij cliënten 145
- Hoofdstuk 13 Cliënten met psychiatrische stoornissen 150

Toepassing 164

Praktijksituaties 164

- Een groot verlies 164
- De psychose van meneer Verschuren 167

Vaardigheden 170

- Motiverende gespreksvoering 170
- Structuur bieden aan zorgvragers met psychosociale of psychiatrische problematiek 173

Themaopdrachten 176

Evaluatie 178

Studiehulp 178

- Hoofdstuk 11 Cliënten met psychosociale problemen 178
- Hoofdstuk 12 Ingrijpende levensgebeurtenissen bij cliënten 179
- Hoofdstuk 13 Cliënten met psychiatrische stoornissen 180

Evaluatie en reflectie 181

Thema 6 Thuisbegeleiding voor mensen met dementie 183

Verwerking 184

Verwerkingsopdrachten 184

- Hoofdstuk 14 Dementie 184
- Hoofdstuk 15 Thuisbegeleiding van mensen met dementie 188

Toepassing 193

Praktijksituaties 193

- Mevrouw Ramlal heeft de ziekte van Alzheimer 193
- Paula leeft zich in in haar cliënte met dementie 195

Vaardigheden 197

- De realiteitsoriënterende benadering (ROB) toepassen 197
- Validation toepassen 199

Themaopdrachten 201

Evaluatie 203

Studiehulp 203

- Hoofdstuk 14 Dementie 203
- Hoofdstuk 15 Thuisbegeleiding van mensen met dementie 204

Evaluatie en reflectie 205

Thema 7 Begeleiding bij financiële problematiek 207

Verwerking 208

Verwerkingsopdrachten 208

Hoofdstuk 16 Armoede en schuldenproblematiek 208

Hoofdstuk 17 Ondersteuning bieden bij armoede en schuld 211

Toepassing 220

Praktijksituaties 220

Julia weet niet meer hoe ze zich financieel moet redden 220

Hans gaat niet goed om met geld 223

Themaopdrachten 225

Evaluatie 227

Studiehulp 227

Hoofdstuk 16 Armoede en schuldenproblematiek 227

Hoofdstuk 17 Ondersteuning bieden bij armoede en schuld 228

Evaluatie en reflectie 229

Thema 8 Coördinatie, kwaliteitszorg en voorlichting 231

Verwerking 232

Verwerkingsopdrachten 232

Hoofdstuk 18 Coördinatie van de hulpverlening 232

Hoofdstuk 19 Kwaliteitszorg 234

Hoofdstuk 20 Deskundigheidsbevordering en begeleiden van collega's 238

Hoofdstuk 21 Voorlichting, advies en instructie 243

Toepassing 248

Praktijksituaties 248

Jaap en meneer Verburg evalueren het begeleidingstraject 248

De ontwikkeling van Manon 251

Vaardigheden 254

Advies geven over lotgenotencontact 254

Themaopdrachten 256

Evaluatie 258

Studiehulp 258

Hoofdstuk 18 Coördinatie van de hulpverlening 258

Hoofdstuk 19 Kwaliteitszorg 258

Hoofdstuk 20 Deskundigheidsbevordering en begeleiden van collega's 259

Hoofdstuk 21 Voorlichting, advies en instructie 260

Evaluatie en reflectie 261

Thema 9 Thuisbegeleiding en samenleving 263

Verwerking 264

Verwerkingsopdrachten 264

Hoofdstuk 22 Maatschappelijke ontwikkelingen 264

Hoofdstuk 23 Ethische dilemma's 268

Hoofdstuk 24 Wet- en regelgeving 271

Toepassing 275

Praktijksituaties 275

Communiceren met mevrouw Tahiri 275

Het dilemma van Jorrit 278

Themaopdrachten 281

Evaluatie 284

Studiehulp 284

Hoofdstuk 22 Maatschappelijke ontwikkelingen 284

Hoofdstuk 23 Ethische dilemma's 284

Hoofdstuk 24 Wet- en regelgeving 285

Evaluatie en reflectie 286

Thema 1

Oriëntatie op de thuisbegeleiding

Omzien naar anderen en anderen helpen is iets van alle tijden. Tot de eerste helft van de negentiende eeuw kwam de hulp vanuit een idee van liefdadigheid. Sociaal denkende mensen stelden toen dat armoede niet een gevolg was van slecht gedrag, maar van slecht betaalde banen, erbarmelijke woonomstandigheden en noem maar op. Niet de arme moest veranderen, maar de maatschappij.

Zo wordt de zorg al zo'n anderhalve eeuw lang vernieuwd door mensen die zich met hart en ziel inzetten voor armoedebestrijding en zorg voor kwetsbaren in de samenleving. Die geschiedenis hangt nauw samen met ontwikkelingen in de economie en sociale wetgeving. Een thuisbegeleider ondersteunt kwetsbare mensen die tegen verschillende problemen tegelijk aanlopen: dwarsliggende kinderen, ruzie met de burens, onbetaalde rekeningen waardoor huisuitzetting dreigt. Zij bekijkt alle problemen in samenhang met elkaar en maakt samen met de cliënt een plan van aanpak. Zo nodig schakelt zij specialistische hulpverlening in.

Dit thema bevat verwerkingsopdrachten, praktijksituaties, themaopdrachten, studiehulp, evaluatie en reflectie over de volgende onderwerpen.

Hoofdstuk 1: Geschiedenis van thuiszorg en thuisbegeleiding

- Liefdadige armenzorg, van 1800-1945
- Gezinsverzorgsters steunpilaar van de wederopbouw, van 1945-1965
- Opkomst verzorgingsstaat en sociale wetgeving
- Niet aanpassen maar emanciperen, van 1965-1980
- Zakelijke aanpak, van 1980-1990
- Outreachende hulpverlening, van 1990-2005
- Vraaggericht werken 2005-nu

Hoofdstuk 2: Thuisbegeleiding

- Doelgroepen van thuisbegeleiding
- De rol van de thuisbegeleider
- Wat moet een thuisbegeleider weten en kunnen?
- Ondersteunen bij het voeren van de regie
- Het sociale netwerk versterken
- Eerstelijns-, tweedelijns- en ketenzorg
- Signalerende partijen
- Ketenpartners
- Beroepshouding thuisbegeleider

Verwerking

Verwerkingsopdrachten

1 Geschiedenis van thuiszorg en thuisbegeleiding

- 1 a Tussen 1800 en 1900 waren er al mensen met verrassend moderne ideeën die invloed hebben gehad op de ontwikkeling van de maatschappelijke zorg. Waar zetten onderstaande sleutelpersonen zich voor in? Combineer de naam met het juiste idee.

	Sleutelpersonen		Ideeën
1	Arts Jacobus Penn	a	Aanjager van het moderniseren van de armenzorg en oprichter van een maatschappij voor volkshuisvesting die zorgde voor betere arbeiderswoningen en een hulpbank tegen woekerrente.
2	Priester Franciscus Frencken	b	Zette zich in voor betere drinkwatervoorziening, riolering en een betere sociale hygiëne in Amsterdamse huizen.
3	Marie Muller-Lulofs	c	Oprichter van de eerste internaatsopleiding voor professionele sociale- en gezinsverzorgsters voor fabrieksmeisjes.
4	Staatsman J.R. Thorbecke	d	Kwam met een plan om de armenzorg centraal te regelen, vanuit de overheid.

- b Wat waren de argumenten van de gegoede middenklasse om armen te helpen? Noem twee argumenten.

- 2 Kies de juiste woorden.
- a Vlak na de Tweede Wereldoorlog werden vanuit de katholieke kerk ongehuwde **jonge/oude** vrouwen opgeroepen zich te laten opleiden als gezinsverzorgende. Priesters in de parochies **maakten reclame voor/stonden afwijzend tegenover** de voorlichtingsbijeenkomsten. In die jaren was het **wel/niet** gebruikelijk dat meisjes een opleiding volgden.
 - b Gezinsverzorging, maatschappelijke zorg (anders gezegd: moreel heropvoeden) werd **wel/niet** gezien als taak van de overheid.
- 3 a Het bouwen van de verzorgingsstaat ging gepaard met een reeks nieuwe sociale wetten. Welke wet verving welke wet? Combineer de oude wet met de nieuwe wet.

	Oude wet		Nieuwe wet
1	Armenwet	a	De Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO)
2	Ongevallenwet	b	Algemene Ouderdomswet (AOW)
3	Noodvoorzieningspensioen	c	Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo)
4	Welzijnswet	d	Algemene bijstandswet

- b Wat houdt social casework in? Kies het juiste antwoord.
- a Mensen onafhankelijk maken van de hulp van kerk, familie en burens.
 - b Ongevraagd steun bieden aan noodlijdende personen en gezinnen.
 - c Hulpverlening vanuit religieus geïnspireerd missie- of zendingswerk.
 - d Methodische hulpverlening aan personen en gezinnen.
- 4 Zet de woorden op de juiste plek.
Kies uit: **het wijkcentrum – een groepsgerichte (community) benadering – de leefomgeving – een probleemgezin – peuterspeelzalen**

In de regeling 'Opbouwwerk in Bijzondere Situaties' (O.B.S.) uit 1974 staat

centraal. Het nieuwe idee was dat _____ niet meer apart moest wonen, maar juist tussen 'gewone' gezinnen. Burgers moesten meer betrokken worden bij _____ en de zorg voor elkaar. De O.B.S.-teams startten _____, wijkverpleging, jeugdwijkwerk en woonmaatschappelijk werk. Spil in de wijk werd _____ voor alle bewoners, terwijl de opbouwwerkers zich richtten op de probleemgezinnen.

- 5 In de jaren '80 werd de rol van de sociaal werker opnieuw gedefinieerd naar aanleiding van het boek *De markt van welzijn en geluk* van Hans Achterhuis. Hij stelde: 'Het sociaal werk krijgt te veel een eigen belang om afhankelijkheid in stand te houden. Het aanbod van meer welzijnswerk leidt tot meer vraag naar welzijnssteuning.'

Wat had dit voor gevolg? Kies het juiste antwoord.

- a De sociaal werker moest efficiënter gaan werken en tegelijk hogere kwaliteit leveren.
- b Er kwam aandacht voor de kracht van mensen in hun eigen leefwereld.
- c Er werd meer outreachend gewerkt. Hierdoor werden mensen die echt hulp nodig hadden bereikt.
- d Sociaal werkers stelden zich meer terughoudend op waardoor ze kwetsbare mensen niet meer echt zagen in hun kwetsbaarheid.

- 6 a Lees de volgende situatie.

Het project 'Onze Buren' is erop gericht om de integratie tussen cliënten met psychiatrische problemen en buurtbewoners te bevorderen. De werkplaats van 'Onze Buren' is een plek waar mensen zich actief inzetten voor de eigen buurt. Bij de werkplaats werken vrijwilligers en cliënten samen met een beroepskracht. Samen bieden zij praktische hulp bij kleine technische klussen voor mensen die hier zelf niet meer de mogelijkheid toe hebben. Ook worden er voorbereidingen getroffen voor wijkgerichte activiteiten zoals groendagen, kledingbeurzen en markten.

Waar is dit een voorbeeld van? Kies het juiste antwoord.

- a achter-de-voordeuraanpak
 - b kwartier maken
 - c vroegtijdige interventie
 - d frontliniewerk
- b Beschrijf in eigen woorden wat 'sociale activering' is.

- c Noem een voorbeeld van een activiteit bij jou in de buurt die geschikt is voor 'sociale activering'.

- 7 Leg uit wat wordt bedoeld met 'Welzijn Nieuwe Stijl'. Gebruik in je uitleg de volgende termen: 'De eigen kracht', 'zelfregie en participatie van de cliënt', 'informeel netwerk', 'acht bakens'.

2

Thuisbegeleiding

- 1 a Lees de volgende situatie.

Een vrouw is licht verstandelijk beperkt en woont alleen sinds haar man is overleden. Zij gaat niet meer naar de sociale werkvoorziening en ze eet nauwelijks meer.

Komt deze vrouw in aanmerking voor thuisbegeleiding? **Ja/Nee**

- b De doelgroepen van thuisbegeleiding zijn in te delen in mensen met tijdelijke, blijvende en onduidelijke problematiek. Geef in de linkerkolom aan om welke vorm van problematiek het in de volgende situaties gaat.

Problematiek	Situatie
	Een alleenstaande moeder weet niet hoe zij op de gedragsproblemen van haar kinderen moet reageren en kan ze niet zelfstandig bijsturen.
	In het gezin Joosten zijn veel problemen op het gebied van het functioneren van het gezin. Er woont een kind jonger dan twaalf jaar. Eerdere hulpverleningscontacten hebben niet tot beoogde resultaten geleid.
	Arie van midden veertig heeft een burn-out en kan daar niet goed mee omgaan.
	De man van Mirna heeft een beginnende vorm van dementie.

- 2 Kies de juiste woorden.
- a Als thuisbegeleider help je met een **smalle/brede** aanpak.
 - b Een thuisbegeleider begeleidt mensen die op dat moment in hun leven zijn vastgelopen in **een complex probleem/meerdere problemen tegelijk**.
 - c De thuisbegeleider kijkt naar de kracht en mogelijkheden van een cliënt en benoemt wat **goed/niet goed** gaat. Bij de thuisbezoeken werkt de thuisbegeleider meestal **alleen/samen**.
- 3 Samen met de cliënt maakt de thuisbegeleider een begeleidingsplan. Hierin staat waar de cliënt mee geholpen wil worden, welke concrete doelen hij wil bereiken en hoe de thuisbegeleider daarbij kan helpen.
- a Waarop kunnen de doelen in een begeleidingsplan betrekking hebben? Noem drie punten.

 - b Meestal overleg je bij het opstellen van het plan met andere betrokken partijen. Welke partijen kunnen hierbij betrokken worden? Noem er drie.

 - c Als je eenmaal een vertrouwensrelatie hebt opgebouwd met een cliënt, ontstaat er ruimte voor het geven van feedback. Wat is het doel van feedback geven? Kies het juiste antwoord.
 - a aanspreken op gedrag
 - b afdwingen van gedrag
 - c mening geven over gedrag
 - d sturen van gedrag
- 4 Lees de volgende situatie.
- Marcel heeft moeite om op tijd te komen. Je hebt dit zelf al meerdere malen ervaren en je hebt dit ook teruggekregen van de mensen in Marcel zijn naaste omgeving. Je wilt dit met Marcel bespreken.
- Welke zin getuigt van tactisch handelen? Kies het juiste antwoord.
- a 'Je komt altijd te laat.'
 - b 'Iedereen klaagt dat je te laat komt.'
 - c 'Als je niet op tijd komt, loopt alles mis.'
 - d 'Het is van belang dat je op tijd komt.'
- 5 Als thuisbegeleider wil je het sociale netwerk van de cliënt versterken.
- a Welke vaardigheid is van belang bij het opbouwen van goede netwerkcontacten? Kies het juiste antwoord.
 - a assertiviteit
 - b feedback geven
 - c inlevingsvermogen
 - d kritisch zijn

b Wat is de reden om de cliënt in zijn netwerk te laten inventariseren?

c Wat levert een netwerk de cliënt op?

- 6 De hulpverlening binnen de zorg en het maatschappelijk werk wordt vaak ingedeeld in nuldelijnszorg, eerstelijnszorg, tweedelijnszorg en derdelijnszorg. In de tabel vind je verschillende zorgsituaties. Geef in de linkerkolom aan om welk behandelingsniveau het gaat.

Behandelingsniveau	Situatie
	Mirjam bezoekt met haar dochter de logopedist.
	Gwen gaat naar het consultatiebureau om te kijken of haar kindje zich goed ontwikkelt.
	Manu laat zijn zoon testen op ADHD door een instituut dat daarin gespecialiseerd is.
	Peter gaat naar een instelling waar hij een armprothese krijgt aangemeten.
	Karel heeft bij het maatschappelijk werk een aanvraag gedaan voor thuisbegeleiding.

- 7 Er kunnen diverse hulpverleners zijn die problemen signaleren, maar signalen kunnen ook komen van organisaties of van individuen. Geef aan of het in de volgende situaties gaat om een signaal vanuit de eerste lijn of van een organisatie of individu.

Signalerende partij	Eerstelijnszorg	Organisatie/individu
Een thuiszorgmedewerker		
Een decaan van de middelbare school		
Een vrijwilliger van VluchtelingenWerk Nederland		
Een medewerker van bureau Halt		
Het plaatselijke Centrum voor Jeugd en Gezin		

- 8 De gemeente is verantwoordelijk voor de maatschappelijk zorg en de jeugdzorg. Iedereen die in aanmerking komt voor deze zorg, krijgt een casemanager toegewezen. Deze casemanager coördineert de hulpverlening en heeft contact met alle ketenpartners.
- a Geef een definitie van het begrip ketenpartners.
-
- b Kies de juiste woorden.
De thuisbegeleiding hoort **wel/niet** bij de ketenpartners.
Ketenpartners zijn **alleen lokale organisaties/alleen landelijke organisaties/alleen regionale organisaties/lokale, regionale en landelijke organisaties**.
- c Noem drie voorbeelden van ketenpartners waar je bij de thuisbegeleiding mee te maken kunt krijgen.
-
-
-
- 9 De beroepshouding is een soort gedragscode voor een bepaald beroep.
- a Geef aan welke kenmerken bij de beroepshouding van de thuisbegeleider horen?.

Kenmerken beroepshouding	Van toepassing voor de thuisbegeleider
Sociaal	
Optimistisch	
Analytisch	
Zelfstandig	
Adequaat	
Respectvol	
Sportief	
Rigide/volgens de regels	
Flexibel	

- b In het contact met cliënten werk je met respect voor de waarden en normen van de cliënt en behandel je de cliënt onbevooroordeeld en rechtvaardig. Soms moet je je ondersteuning aanpassen vanwege andere culturele of religieuze achtergronden.

Welke van de volgende punten kunnen belangrijke struikelblokken in de Nederlandse cultuur zijn ten opzichte van andere culturen? Kies de juiste antwoorden.

- a Het zorgen dat iedereen het eens wordt over een oplossing.
- b Het delen van privé-informatie, ook als je iemand niet goed kent.
- c Erg beleefd zijn, niet in de rede vallen of voordringen.
- d Eerst doen en dan bijsturen.
- e Directe communicatie en informele aanspreekvorm.

Toepassing

Praktijksituaties

Lisa overdenkt haar beroepskeuze

De twijfel van Lisa

Lisa is 16 jaar en zit in het laatste jaar van het vmbo. De laatste weken twijfelt ze sterk welke mbo-niveau 4-opleiding ze wil kiezen. In eerste instantie wilde ze graag de verpleging in, maar bij nader inzien lijken die nachtdiensten haar toch wel erg onprettig. Daarom denkt ze er nu over om als thuisbegeleider te gaan werken. Ze wil in haar latere beroep hoe dan ook mensen helpen om weer gezond of gelukkig te worden. Op tv kijkt ze graag naar programma's waarin mensen met problemen worden geholpen: over mensen in een vervuild huis waar dan wordt schoongemaakt, of over een nanny die komt helpen bij opvoedproblemen. Als thuisbegeleider werk je bijvoorbeeld met deze mensen en help je hen.

Lisa heeft nieuwe plannen

Als Lisa vandaag informatie opzoekt over werken in de thuisbegeleiding, leest ze op de website van een thuiszorginstelling allemaal verhalen van cliënten die erg tevreden zijn over de hulp van de thuisbegeleider. Deze mensen kunnen na de hulp allemaal weer zelfstandig leven. 'Hm', denkt Lisa, 'ik vind dit wel erg leuk klinken. Contact met veel mensen, gesprekken voeren, mensen helpen, dat past goed bij mij. Het lijkt daardoor ook wel een beetje op werken in de verpleging, wat ik eerst eigenlijk wilde doen. Ik denk ook dat je echt voldoening voelt als het probleem van de cliënt uiteindelijk is opgelost.' Ze sluit haar computer af. Wat zou haar moeder van haar nieuwe plannen vinden?

Lisa en de buurvrouw

Als Lisa haar moeder heeft verteld van haar plannen voor de thuisbegeleiding, zegt haar moeder als eerste: 'Weet waar je aan begint. Ik denk dat je er wat te gemakkelijk over denkt, Lisa. Praat eens met die nieuwe buurvrouw hier in de straat. Zij is thuisbegeleider. Ze heeft heel verschillende cliënten, heb ik begrepen. Sommigen zijn erg dankbaar dat ze er is, maar ze komt ook veel mensen tegen die boos of neerslachtig zijn. Sommige cliënten vinden het moeilijk te accepteren dat ze hulp nodig hebben of voelen zich machteloos en reageren dat af op haar. Ze komt ook vaak schrijnende situaties tegen hoor, met kinderen die worden verwaarloosd of mensen die slecht voor zichzelf zorgen.' 'Dat kan ook een uitdaging zijn,' zegt Lisa. 'Natuurlijk,' reageert haar moeder. 'Maar het is echt geen eenvoudig werk. Dat zei de buurvrouw ook nog, dat je echt stevig in je schoenen moet staan om met al die mensen en hun problemen om te kunnen gaan. Je moet het als je 's avonds thuiskomt wel van je af kunnen zetten en altijd positief kunnen blijven. Ze vertelde ook dat er steeds meer administratie bij dit werk komt kijken. Je moet elke stap die je met een cliënt neemt nauwkeurig beschrijven in verslagen. Heel precies weet ik het ook allemaal niet. Praat gewoon eens met haar.' 'Die buurvrouw lijkt me wel negatief,' reageert Lisa afwerend. 'En wat zij meemaakt, zo hoeft het toch niet overal te zijn. Misschien heeft die buurvrouw wel gewoon pech gehad met de cliënten die zij heeft. Dat zij toevallig de cliënten heeft die lastig waren. Dat kan toch?'

- 1 Lisa denkt erover om een andere keuze voor een vervolgonderwijs te maken. Ze wil misschien niet meer werken in de verpleging.
- a Wat is jouw mening over de gedachten die Lisa heeft over de thuisbegeleiding? Licht je mening toe met ten minste twee argumenten.
-
-
-
- b Hoe zou het komen dat Lisa het werk van een thuisbegeleider iets te makkelijk inschat?
-
-
- 2 Lisa heeft een bepaalde behoefte die ze in haar latere beroep wil vervullen: ze wil graag mensen helpen om weer gezond of gelukkig te worden. Zal Lisa deze behoefte kunnen vervullen in de ondersteuning van cliënten als thuisbegeleider? Licht je antwoord toe.
-
-
- 3 Lisa houdt geen rekening met een aantal lastige of minder leuke onderdelen van het werk als thuisbegeleider.
- a Welke lastige of minder leuke onderdelen van het werk worden in de praktijk situatie benoemd? Noem er twee.
-
-
- b Het kan Lisa bij haar keuze helpen om te weten welke persoonlijke eigenschappen je nodig hebt om een goede thuisbegeleider te zijn. Welke eigenschappen zijn dit volgens jou? Noem er drie.
-
-
-
- 4 Lisa's moeder vindt dat Lisa te gemakkelijk denkt over het werken als thuisbegeleider. Lisa denkt dat de ervaring van haar buurvrouw misschien wel een uitzondering is.
- a Denk jij dat er sprake is van een uitzondering? Licht je antwoord toe.
-
-

- b Heeft de moeder van Lisa gelijk als ze zegt dat Lisa waarschijnlijk te gemakkelijk denkt over het werk? Licht je antwoord toe.

- 5 Wat zou jij Lisa aanraden voordat ze haar definitieve keuze voor een beroep maakt?

De cliënten van Marian

Thuisbegeleidster Marian

Marian is thuisbegeleidster. Ze werkt vanuit een wijkteam in de gemeente Groningen, waar ze momenteel negen cliënten begeleidt. Deze cliënten zijn op verschillende manieren bij haar terechtgekomen: een is bijvoorbeeld doorverwezen door de huisarts, een ander door de psycholoog. Toch hebben de cliënten iets met elkaar gemeen: ze hebben allemaal te maken met een ingewikkelde probleemsituatie en hebben ondersteuning nodig om zichzelf in deze situatie te kunnen redden.

Marian doet haar werk al twaalf jaar met groot plezier. Ze houdt van het contact met zo veel verschillende mensen. Elke cliënt is een nieuwe uitdaging. Het werk is ook weleens zwaar, bijvoorbeeld als een cliënt erg depressief is of als ze in aanraking komt met verwaarloosde kinderen. Maar als een cliënt dankzij haar aanpak weer op eigen benen kan staan en daar zelfvertrouwen uit haalt, geeft dat Marian veel voldoening.

Vandaag bezoekt Marian twee van haar cliënten: mevrouw Greving en mevrouw Sabura.

Mevrouw Greving: zelfstandig leven met een ziekte

Mevrouw Greving is een vrouw van 59 jaar met epilepsie. Mensen met epilepsie krijgen aanvallen waarbij ze kort het bewustzijn verliezen en dan omvallen. Mevrouw Greving heeft deze aanvallen dagelijks en dat is heel vermoeiend. Door de ziekte raken haar hersenen beschadigd. Daardoor gaat ze steeds langzamer denken en heeft ze steeds meer moeite met het houden van overzicht. Ze kan haar dag niet goed plannen of vergeet hoe ze de was moet doen. Als andere mensen praten, volgt ze vaak niet goed wat er wordt verteld. In haar eentje naar buiten gaan brengt risico's met zich mee: ze valt op de weg of wordt beroofd als ze bewusteloos op straat ligt.

Als Marian bij mevrouw Greving aankomt, drinken ze samen koffie en vertelt mevrouw Greving hoe haar week is verlopen. Ze hebben afgesproken dat mevrouw Greving het opschrijft als ze iets meemaakt waarover ze wil vertellen. Zonder zo'n lijstje vergeet ze veel. Na een half uurtje gaan ze samen aan tafel zitten om de post te lezen en rekeningen te betalen. Tot slot gaat Marian nog met mevrouw Greving mee om samen boodschappen te doen.

Samira Sabura: drie jonge kinderen opvoeden

Om 13:15 uur komt Marian aan bij mevrouw Sabura, een alleenstaande moeder van drie kinderen. Er heerst vaak chaos in dit gezin. Mevrouw Sabura's oudste zoons Joshua en Jair, een tweeling van zeven jaar, hebben allebei ADHD. Hierdoor zijn ze vaak erg druk en luisteren ze niet goed. Bij mevrouw Sabura's jongste zoon, Joachim van vijf jaar, is kort geleden een vorm van autisme geconstateerd. Hij heeft veel behoefte aan structuur en kan niet goed omgaan met zijn chaotische broers. Mevrouw Sabura voedt haar kinderen alleen op en heeft weinig sociale contacten of hulp. Ze krijgt het niet voor elkaar om het huis schoon en opgeruimd te houden en de kinderen goed op te voeden. Ze raakt steeds meer overspannen en komt al helemaal niet meer aan zichzelf toe.

Marian en mevrouw Sabura hebben samen besloten dat de opvoeding de eerste prioriteit krijgt, omdat het drukke gedrag van de oudste kinderen en het autisme van de jongste zo met elkaar botsen. Het veroorzaakt veel van de andere problemen. Ze hebben afgesproken dat mevrouw Sabura elke week een concreet voorbeeld geeft van wat er die week niet zo goed liep met de jongens. Samen bedenken ze dan wat ze hier een volgende keer aan kan doen. Volgende keer vertelt mevrouw Sabura dan hoe dat is gegaan. Soms verliest mevrouw Sabura de moed een beetje. Marian pept haar dan altijd weer op door te zeggen hoe goed ze het doet.

- 1 Cliënten die hulp krijgen van een thuisbegeleider hebben vaak te maken met meervoudige problemen. Waarom denk je dat thuisbegeleiding juist voor deze mensen goed werkt?

- 2 Sommige cliënten hebben tijdelijk ondersteuning van een thuisbegeleider nodig. Bij anderen speelt meer langdurige problematiek. Welke cliënt van Marian zal langdurige hulp nodig hebben en welke cliënt waarschijnlijk niet? Leg je antwoord uit.

- 3 Als thuisbegeleider ondersteun je mensen bij het voeren van de regie over hun dagelijks leven.

a Hoe stimuleert Marian deze eigen regie bij mevrouw Greving?

b Hoe zou Marian de eigen regie van mevrouw Greving nog meer kunnen ondersteunen?

- 4 Als thuisbegeleider ondersteun je mensen bij het versterken van hun sociale netwerk. Hoe zou Marian mevrouw Sabura hierbij kunnen helpen?

- 5 In het thema wordt de beroepshouding van de thuisbegeleider besproken.
- a Welke aspecten van deze beroepshouding zie je terug bij Marian?

- b Waarom is het zo belangrijk dat je als thuisbegeleider flexibel bent in je aanpak?

Deze uitgave **Thuisbegeleider MZ** maakt deel uit van de serie **Traject Welzijn**. De theorie van deze uitgave sluit volledig aan bij onderstaande werkprocessen uit het kwalificatiedossier **Maatschappelijke zorg**.

P5-K1-W1 Maakt samen met de cliënt het ondersteuningsplan

P5-K1-W2 Biedt psychosociale ondersteuning

P5-K1-W3 Ondersteunt de cliënt bij het voeren van de regie over zijn leven

P5-K1-W4 Stimuleert de cliënt het sociale netwerk te versterken

P5-K1-W5 Ondersteunt en begeleidt de cliënt bij opvoeding

P5-K1-W6 Voert coördinerende taken uit

P5-K1-W7 Begeleidt nieuwe collega's, stagiaires en/of vrijwilligers

De leermiddelen uit de serie **Traject Welzijn** zijn bestemd voor de opleidingen Pedagogisch werk, Maatschappelijke zorg en Sociaal werk. Door de thematische opbouw is **Traject Welzijn** geschikt voor alle onderwijsvormen en alle leerwegen, past daarnaast in verkorte trajecten en sluit aan bij elke leerstijl. De leerstof is opgebouwd uit: theorie, praktijksituaties en beroepsvaardigheden. Je kunt starten vanuit de theorie of vanuit een (gesimuleerde) praktijksituatie. Wat voor jou het beste werkt.

De **theorie** bevat alle basiskennis en achtergrondinformatie bij het betreffende werkproces en bevat veel voorbeelden uit de beroepspraktijk. De verwerkingsopdrachten sluiten aan bij de leerstof in de theorie.

De **praktijksituaties** zijn realistische beschrijvingen van situaties uit de beroepspraktijk, inclusief opdrachten gekoppeld aan houdingsaspecten, vaardigheden en kenniselementen.

De **beroepsvaardigheden** bevatten opdrachten voor het stapsgewijs aanleren van sociaal-agogische, communicatieve, verzorgende en creatieve vaardigheden.

Het complete aanbod van Traject Welzijn bestaat uit:

- theorieboeken met een heldere en gestructureerde uitleg over de benodigde vakkennis, verduidelijkt met veel praktijkvoorbeelden;
- werkboeken met verwerkingsopdrachten, toepassingsopdrachten en evaluatie- / reflectieopdrachten;
- digitale omgeving met ondersteunend materiaal voor zowel student als docent.

Wil je weten welke materialen er nog meer beschikbaar zijn bij Traject Welzijn?

Kijk dan op www.thiememeulenhoff.nl/trajectwelzijn.

Onder redactie van:

M.H.A.J. Gloudemans

R.F.M. van Midde

9 789006 622461